

Artiștii timișoreni, prin buna ținută a lucrărilor prezentate la această expoziție, dau dovada realelor lor calități artistice.

Varietatea lucrărilor, conținutul, modalitățile de expunere, își vor găsi, sperăm, aprecierea publicului iugoslav.

Lucrările artiștilor timișoreni printre care amintim pe pictorii: Gabriel Popa, Radovan Ciprian, Vreme Leon; graficienii: Pinte Vasile, Dumitrașcu Eugenia, Ciolac Lidia; sculptorii: Gaga Victor, Jecza Petru ș. a. sînt în măsură să creeze o imagine asupra stadiului actual de dezvoltare a plasticii timișorene definind-o în contextul artelor plastice contemporane din România.

Colaborarea culturală stabilită și pe această cale va întări legături și schimburi folositoare ambelor țări.

STELA RADU

FONDUL

„PROF. UNIV.

G.A. DIMA” ÎN COLECȚIILE

MUZEULUI PEDAGOGIC

Muzeul pedagogic de pe lângă Institutul de științe pedagogice din București a intrat în posesia unui important fond documentar privind activitatea științifică, didactică și culturală a profesorului universitar de fizică G. A. Dima, care a funcționat la Cluj în anii dintre cele două războaie mondiale.

Om de știință și cadru didactic valoros, autor a numeroase lucrări de specialitate, cursuri universitare și manuale școlare, prof. G. A. Dima a avut și o bogată activitate organizatorică și instructivă în cadrul « Societății Profesorilor Secundari de Științe Fizice din România », al cărei președinte a fost în perioada 1933–1945.

Fondul « prof. univ. G. A. Dima » intrat în colecțiile Muzeului pedagogic cuprinde: a) manuscrise; b) traduceri; c) corespondență și d) acte privind « Societatea Profesorilor Secundari de Științe Fizice din România ».

Din grupul de manuscrise amintim lucrarea « Știință și educație », destinată tineretului, care cuprinde lecturi și povestiri din manualele prof. G. A. Dima, și unele preocupări privind energia nucleară, după spusele autorului, « potrivit noului spirit ».

Manuscrisul nepublicat încă este conceput la sfîrșitul celui de al doilea război mondial, autorul propunîndu-și să contribuie cu această lucrare, de pe poziții științifice și în lumina experienței universitare, la îmbunătățirea învățămîntului secundar « potrivit cerințelor unei chibzuite organizări democratice a învățămîntului

Cuvînt înainte

Ne credem dator să avertăm aici împușcările, care au determinat gruparea și publicarea în acest mic volum a cîteora lecturi și lecturi, alese din noile ediții ale cărților moștenite de fizică și de chimie pentru cursul secundar, precum și a altor cărți blocate înedite. Aceste împușcări sînt următoarele:

1. În repetate rânduri, unii colegi secundari și chiar universitari - unii fidei revizuali ai acestor manuale - și exprimat părerea că ar fi bine, dacă am grupa și publica într-o broșură separată toate unele lecturi și lecturi cu caracter sintetic, cuprinzînd la fel și general, ca și gîrșii de color - cînd arde unde e locul lor mai potrivește în amintirea noastră carte didactice. Mi s'a afirmat că omenirea lecturii ar putea fi citită cu folos și de elevii, care

Scurtă privire retrospectivă asupra învățămîntului superior în România

Ca sinteză a celei de învățămînt superior în România, a fost tendința generală din învățămîntul internat. În 1679 de dom. Șerban Cantacuzin domnul țării Românești, după izbucnirea Războiului mîcșan, a stabilit un Consiliu de Educație, care a avut la bază cursurile de învățămînt din Bizanț și de la Viena.

File de manuscris

actual».) Lecturile alese de G. A. Dima pentru tineretul studios cuprind domenii ale fizicii, chimiei, istoriei, eticii etc.

Nu este lipsit de interes să amintim titlurile citorva dintre aceste lecturi selectate pentru tineret de autor: Radioactivitatea, Gînduri în legătură cu folosirea energiei nucleare, Un martir al libertății popoarelor (Nicolae Iorga), Cîteva figuri și vieți de mari savanți (Mendeleev, Newton, B. Franklin) etc.

* Arhiva Muzeului pedagogic, Fondul « prof. univ. G. A. Dima », dosar nr. 1, mss, « Știință și educație », cuvînt înainte, p. 1.

De asemenea, din grupul de manuscrise amintim articolul « În jurul reformei învățămîntului secundar », mai multe cursuri universitare din domeniul fizicii ale profesorului Dima, totalizînd peste 400 file, precum și lucrarea, de cca 200 file, nepublicată, pe care o considerăm deosebit de valoroasă « Organizarea și istoricul învățămîntului universitar ».

Traducerile din limbile germană și franceză, făcute de prof. G. A. Dima, însumează 16 caiete conținînd lucrări de specialitate, pe care le găsim citate în cursurile predate studenților săi.

Correspondența prof. G. A. Dima este foarte bogată (circa 100 scrisori, cărți poștale, scurte înștiințări etc).

În ansamblu, aceasta relevă spiritul organizatoric și legătura constantă pe care a păstrat-o cu cadrele didactice cel care peste un deceniu a condus «Societatea Profesorilor Secundari de Științe Fizice din România».

Fondul «prof. univ. G. A. Dima» cuprinde și actele societății mai sus menționate, importante pentru cercetătorii care în viitor vor dori să cunoască și să valorifice învățămintele rezultate din activitatea laborioasă desfășurată de cadrele didactice din domeniul fizicii în perioada anilor 1933–1945.

În ansamblu, fondul documentar al prof. univ. G. A. Dima, prin materialele sale interesante și inedite, invită la investigații suplimentare, oferind totodată o imagine edificatoare despre munca entuziastă și competență desfășurată pe multiple planuri de unul dintre cadrele noastre didactice universitare de prestigiu.

SERGIU VAIDA

MEDALIONUL DOCUMENTAR IULIA HAȘDEU

În incinta Muzeului Arhivelor Statului, cu prilejul centenarului nașterii Iuliei Hașdeu – 14.XI. 1869, a fost organizată o expoziție temporară, aducându-se, pe această cale, un pios omagiu acestei reprezentante a culturii românești.

Expoziția cu caracter documentar, organizată în locurile unde cu ani în urmă Iulia și-a petrecut anii fericirii ai copilăriei, a oferit vizitatorilor posibilitatea cunoașterii nemiloșite a bogatului material de arhivă*. Folosind originale și fotocopii, valorificând vastul material documentar care se păstrează în fondurile Arhivelor Statului din București, precum și materialele puse la dispoziție de colecționari particulari, expoziția a căutat să ilustreze publicului aspecte poate mai puțin tratate până în prezent de cei care i-au studiat viața și opera.

Personalitatea familiei Hașdeu, preocupările tatălui pentru formarea intelectuală a Iuliei, receptivitatea și pasiunea ei pentru lectură, aprecierile celor din jurul lor, au fost evidențiate prin vasta corespondență dintre tată și fiică și prin scrisorile către prietene și colegi de școală, din țară și străinătate. O a doua sursă de reliefare a personalității Iuliei Hașdeu a format-o expunerea manuscriselor realizate de-a lungul anilor, care fac cunoscute activitatea de desenatoare, pasiunea pentru folclorul românesc,

preocuparea de a populariza în occident valorile culturale ale poporului român, preocuparea de a cunoaște creația dramatică a scenelor pariziene, creația ei în domeniul dramaturgiei, poeziei, romanului, nuvelei și notelor de călătorie, cu revistele și volumele în care au fost publicate. În expoziție au fost, de asemenea, expuse cărți de vizită ale unor oameni care, la București sau la Paris, s-au interesat de destinul intelectual al moștenitorului marelui om de cultură B. P. Hașdeu și studii mai mult sau mai puțin cuprinzătoare ale vieții și opere sale. Organizată într-un spațiu relativ restrâns, expoziția a oferit celor interesați posibilitatea de a face cunoștință direct, în cadrul intim, cu laboratorul de creație al neobositei Iuliei Hașdeu.

Întîlnim scrisori dintre cele mai variate, de la vîrsta foarte fragedă a copilăriei pînă la necruțatorul septembrie 1888, care a răpit-o dintre cei dragi. Emoționantă este o scrisoare redactată de micuța Iulia – la vîrsta de opt ani – prin care se adresa Iuliei Hașdeu – mama, cu ocazia zilei acesteia, felicitînd-o și urîndu-i ani mulți, plini de bucurii, asigurînd-o că se va strădui permanent să obțină rezultate din ce în ce mai valoroase la învățătură. Alte scrisori, adresate tatălui, din perioada de școală de la Paris, aduc prețioase informații cu privire la mediul spiritual și material al epocii, iar intervențiile tatălui, în momentele critice, respiră din fiecare rînd. Sînt scrisori ce dezvăluie un adînc sentiment al prieteniei față de colegele de școală, din țară și din străinătate, deosebit de semnificativ fiind corespondența cu Florica Zaharescu. Schimbul de mesaje cu această prietenă a anilor copilăriei îi oferă Iuliei, la Paris, posibilitatea de a-și manifesta iar și iar dragostea de patrie. La terminarea examenului de bacalaureat, în 1886, într-o scrisoare în limba română, evocă anii copilăriei, locurile dragi, frumusețea și farmecul curții de la Mihai Vodă menționînd: «... am crezut că-ți voi face mai multă plăcere vorbindu-ți de departe limba noastră, dulcea noastră limbă românească. Vreau să-ți arăt astfel că cu toate că aici n-o vorbesc cu nimeni, totuși n-am uitat-o și totuși o iubesc».

Într-o altă scrisoare din 1887 septembrie 22/octombrie 4, redactată la București, se adresa unei colege de studii din Franța, Gabriela, informînd-o cu lux de amănunte asupra vieții științifice din România – la care tatăl ei își aduce contribuția ca cercetător pasionat al documentelor istorice – impresiile pe care le-a avut cu ocazia vizitării nordului Moldovei, descriînd monumentele ieșene, dînd detalii despre orașul natal, despre locurile unde își petrece vacanța – la fosta mănăstire Mihai Vodă.

Expunerea unor compuneri literare, notele obținute la colegiul Sf. Sava sau la colegiul parizian Sévigné, notițele de clasă și multe desene care redau atmosfera școlii prin chipuri de profesori, de elevi răspunzînd la examene, portrete ale unor personaje întîlnite în bibliografia studiată, demitizează imaginea hieratică pe care urmașii și-au făurit-o despre ea, apropiindu-ne-o în spațiu și timp ca pe „Eleva Iulia.”

Un loc bine definit l-au ocupat, în cadrul expoziției, materialele care reflectă permanenta preocupare a Iuliei Hașdeu pentru a aduna, studia și valorifica folclorul, tezaurul spiritual al poporului român, «flori ale Carpaților», după cum îl numește ea. Într-unul din caiete se află, la loc de cinste, balada «Mișoara», tradusă în limba franceză, alte poezii sînt transcrise în limba română; corespondența purtată cu folcloriștii ce culegeau în acele zile din satele României aceste nestemate, le însoțește.

Adresîndu-se unei tinere care i-a oferit prilejul să cunoască folclorul dobrogean, Iulia îi spune printre altele: «... să rog, dăra, domnișoară, de a-mi scrie cit de des amănunte asupra folcloristicii poporului român, căci nu numai îmi veți procura o mare plăcere dar în același timp îmi veți face un adevărat serviciu.» Această scrisoare, din 17 septembrie 1887, oferă, indirect, un alt aspect: vasta pregătire a Iuliei pentru redactarea lucrării de doctorat, a cărei temă trata tocmai filosofia poporului român.

Preocupată, în același timp, să pună în circuitul culturii universale tezaurul cultural al patriei, traduce versuri de Vasile Alecsandri, din ciclul «Lăcrămioarelor» prezentate cu prilejul organizării unor matinee, la care contribuția Iuliei este substanțială. O întîlnim aici participînd ca interpretă și autoare, folosind și pseudonimul «Armand Camille».

Iubitoare de teatru, frecventînd cu regularitate spectacolele teatrelor pariziene, a realizat în penită zeci și sute de portrete ale actorilor celebri ai epocii, interpreți ai unor roluri nemuritoare. Organizatorii expoziției au prezentat o suită de desene reprezentînd chipurile lui Sarah Bernhardt, Réal, Elise Petit ș. a., în diverse ipostaze, precum și compoziții care redau scene din spectacolele vizionate.

La loc de cinste se înscrie și propria-i creație dramatică. Manuscrisele pieselor «L'Ami de Traian», «Leona», «Eleva nouă», fragmentul unei lucrări dedicate personalității lui Decebal ca și planificarea producțiilor dramatice, a locurilor unde urmau să fie puse în scenă, sînt numai cîteva din evidentele preocupării ale Iuliei în domeniul dramaturgiei.

Cercetînd creația poetică, iubitorii de vers părădînd în atelierul de creație al Iuliei, îi urmăresc complexa muncă de elaborare – versuri care revin mereu în atenția poetei spre a fi reșlefuite cu obșnuința i migală înainte de a fi oferite viitorului editor. Ivide dintr-o necesitate intimă de exprimare a sentimentelor și impresiilor, versurile Iuliei alternează armonios cu diferite desene, portrete ale aceluia care-i rețin pe moment pana-i măiastră.

Spicuind, întîlnim versuri în care, prelînd și prelînd elemente folclorice, realizează compoziții proprii de o valoare necontestată; versuri dedicate colegiului Sévigné, prietenelor, colegilor sau marilor actori; versuri în care dragostea de patrie se împletește cu sentimentele de prietenie față de Franța.

* Materialele documentare la care se face referir în text se găsesc la Arhivele Statului, București, fondul B. P. Hașdeu și fondul manuscrise.